

מסורת הש"ס

(א) מן מי: כ"ק לת: ע"ש, (ב) מ"כ מ' וקרא, (ג) וזחז: יב: כחיות: י: מסדרין (מ, יז) חולין (ה: שבת סט:), יומא פ' לעיל ב, (ד) זבחים: (ה) נחמדה, וכן (לגן, ו) (שביטות מ:), (ז) (מספחה פרק א), (ח) (ז"ל ר' ויטליא הנריסא מ"ן, וכן לגן, י) (נע' מוס' נסירות ל, ד"ה וי"ן נסן וע"ע חספות בע"ז כו: שפתנו נבילה שמתה מחמת חולי וערסה שנפגרה מתקשרה שמתה וסולתה ואשה דא"י לאכלה ע"ש ד"ה וחד אמר, (ט) ע"ז ס: ז' (ז) מ"כ מ' וקרא, (ט) ע"ז סד וכו' עמ"י לתא כפ"ה, (י) (זעלי: י, א) כפ"ה: למשתנה, וכן לגן, (י) כפ"ה: מ"ן, וכן לגן, (י) כפ"ה נוסף: ומורידין אותו לגור, (ק) גמסוס ויטליא הנריסא מ"ן, (כ) כפ"ה נוסף ומורידין אותו לגור,

תוספות הרא"ש

הבא ב"ע כגון שאכל חלב כשהוא הדיט ונתמנה ואח"כ נודע לו מהו הדמיא יניח כשבה או שעירא קמ"ל תינה לר"ש דאדיל בתר ידיעה הלכך פטור אלא לרבנן דאדיל בתר חטאה גרידא אמאי פטור. הבי"ע שאכל חצי זית חלב כשהוא הדיט ונתמנה והשיטו כבדי אכילה פרס מהו דמיא יניח כשבה או שעירא דערך אכילה בתרייתא בדר אכילה קמיתא דערך. ואיכא גירסא אחת בספריה הבי"ע כגון שאכל כוית חלב כשהוא נשיא ועבר ואח"כ נודע לו מהו דמיא יניח כשבה או שעירא קמ"ל. תינה לר"ש דאדיל בתר ידיעה הלכך לא יכול למפרך דיעה כבר יצא נשיא לידון בשעיר דמיא כבדי"ג זית בכלל חטאה דשעירי דהא וואטריין ליה לאשטרי מדין הדיוט דסדריא ליתוי כשעת ידיעה. ואיצי דחטא עד שלא נתמנה ונתמנה נודע לו לא אדיל בתר ידיעה להביא שעיר אצ"י לזביא קמ"ל למעוטי אלא מסבאה הוא אדית ליה (וכן) הכא (ח"ג) צריך קרא דהובא חטאה ודמיא כבדי הוה גיורי מסבאר ספי ליתא חור ידיעה הגורמת הבאת קרבן להרשות קרבן או לרוב צבור כגון אבל כשהוא נשיא ועבר ונודע לו דסדריא נזיל בתר ידיעה להביא כשבה או שעירא כרוב צבור בתר אצטורא קרא למעוטי. אבל אכל כשהוא הדיט ונתמנה נודע לו מסבאר לא אדיל בתר ידיעה להביא קרבן כשבה. אלא לרבנן דאדיל בתר חטא דהון קרבן דמחיש שחטא ואחר כך עבר ממשיחתו וכן נשיא שחטא ואח"כ עבר ממשיחתו משיח מביא איכא תשיא מביא שעיר מאי איכא למימר כיון דנשיא בכלל חיובא דשעיר ליל למעוטי לנשיא ממשטא דעם הארץ והלא כבר יצא נשיא לידון בשעיר. הבי"ע שאכל חצי זית חלב כשהוא נשיא ועבר והשלימה כבדי אכילה פרס נודע לו מהו דמיא כיון דאלא השלים השער כשהוא נשיא לא קרינן ביה אצור שבת חטא דשעיר חצי זית קמא בדר חצי זית בחרא ולית כשבה או שעירא כרוב צבור (דאיכא) (זיליגא) למפרך והלא כבר יצא נשיא לידון בשעיר דכבדי"ג לא יצא לידון בשעיר קמ"ל דפטור אף מכשבה או שעירא. וגירסא זו נראה עיקר דאמר א' נשיא חטא משמע דאדיל למעוטי שאכל כשהוא נשיא וללישנא קמא במאי דבעי למימר מעיקרא אכל כשהוא הדיט. ועד דמסתברא דהא דאדיל ר"ש בתר ידיעה מסבירא ידע ליה ולא מקרא מרלא מינה האי קרא למוריש בעטמיה דר"ש: ואיזה מומר דבסתמא הוה מין אוכל נבלות כו'. פרש"י ז"ל כיון דאוכל דברים שאין גנוח ונהא בו וקשה תינת נבלות דאיכא למיזק נבלות מוסרחות אבל טורפות מאי איכא למימר (וכפרש"י ז"ל לא הוכיח טורפות ממשטא דל"ג ליה (ברכ"ש שולח כבוד טורפות). אלא ימ"א איכא למימר. ומיהו י"י"ן איכא לאקמי בין שנתנך לעבודת כוכבים ולא משום דאין גנוח תאב לו אלא כיון דפקר כולי האי לשהות יין שנתנך לעבודת כוכבים. ומיהו קשה אפילו נבלות טורחות שקצים ומרמים אמאי הוי מין הא קמ"ל לקמן אבל פרעוש אחד כו' אצ"י דאין גנוח מתאחד לו. וי"ל דלא אבל אלא פ"א כדקמ"י אבל פרעוש אחד דנפשו חומרתו לטעום כל דבר ואפי' דבר איסור. אבל הכא דאפקח כולי האי לאכול נבלות וטורפות תדיר בדבר

(א) אולי ית' חזק' תעם האלן ולא נשיא ס' (ב) כיה כפי' שד"י: (ג) פי' דל"ש פ"ט דמ"ה ס' מ:

בן עמי. בלשון נקיה הוא דלג רתה להודיע דמאציא נתעברה: **אמר אל סנורס ואל ססגר בס**. ומדלג כמיצא בזה מלמחמה ש"מ דאפילו גערא לא ליעבד להם. ולא עוד אפילו צמירה דקרימיה אכ הכמוצ פירסמה

דכמיז (בדאשית) וכן ותשכב את אציה ובזעירה כמיז ותשכב עמו **עו**: **וקדמסה ארבע דורות**. בישראל עובד ישי דוד שלמה ואילו זעירה לא הוה בישראל עד רחבעם בן שלמה דהוה ליה מנעמה העמונית: **פ"ר ואם נפש אחס חטאת בשגגה מעם הארץ**. ולא כל ע"ה פרט למשיח דמשמע דלג יציא כצנה או שעירה כחיד: **למה לי מעם הארץ**. למעוטי הני והלא כבר יצא משיח מכלל יחיד לידון צפר ונשיא יצא מכלל יחיד לידון בשעיר: **שיגול**. כלומר אילו לא נאמר מעם הארץ הייתי אומר משיח על העגס דבר עס שגגת מעשה יציא פרט ועל שגגת מעשה לחודיה יציא כצנה או שעירה כהדיוט: **פ"ל מעם הארץ**

פרט למשיח. דלמי מביא בשגגת מעשה לחודה כלל ויסינו דקאמרן צפיקר דלעיל (דף ז:): יצא משיח שאין חטאו בשגגה דהיינו בשגגת מעשה: **אלה נשיא הא בשגגת מעשה הוא מייטי**. ומאי קא ממעט דקאמר מעם הארץ פרט לנשיא: **פ"ד אמינא**. והאילו וטעם כשהוא הדיוט יייתי כצנה או שעירה כהדיוט: **קמ"ג**. מעם הארץ פרט לנשיא דאינו מביא כצנה או שעירה: **אלה לרבנן דאדיל צפר חטאה**. ומייטי ודאי כצנה או שעירה כדמ"ג ⁽²⁾ חטאו עד שלג נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות: **מאי איכא למימר**. דממאי קא ממעט לנשיא דקמ"י פרט לנשיא: **פ"ד אמינא נאטרף**. חצי זית צמחא לחצי זית קמא ולייתי כצנה או שעירה: **קמ"ב**. מעם הארץ פרט לנשיא דכהאי גוונא לא מייטי כצנה או שעירה וכהאי גוונא נמי לא מייטי שעיר דהא לא מנטרפי כלל. והא דקין דמצי למימר סלקא דעתך אמינא נאטרף וימיטי שעיר אלא משום דקרא קא מיטעמי כצצנה או שעירה: **כגון שאכל חצי זית וס חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ועצר**. מנשיאמו והשלימו: **אלס חלב חלב כשהוא הדיוט**. דקא סבור דשומן הוא: **ונסמנה ונודע על ספקו**. שנודע לו לאמר שנתמנה שספק חלב אכל: **מסו**. מי מייטי אשס תלי או לא: **מודאיפטי לודאי**. דקאמר דעו אס אכלו כלל ונהסוה ליכא אשס תלי אס נודע להם שנתמנו פטורים לפי שנסמנה גופס דהשטא נתמנו ומדאיפטי לקרבן ודאי אישטנו נמי לקרבן ספק ופטור ואין מצינאן אשס תלי: **או נלמא כי אישטני לודאי**. אשס טעמא דר' שמעון דפטר משום דאישטני

למומר יר"ש בר יוסי אומר משום ר"ש א' אשר לא תעשינה בשגגה ואשס י'השב בידיעתו מביא קרבן על

שגגתו לא שב בידיעתו אינו מביא קרבן על שב שגגתו מאי בינייהו א"ר הلمנא מומר לאכול חלב ומביא קרבן על הרם איכא בינייהו מ"ם כיון דמומר לאכול חלב לרם נמי מומר הוי ומו"ם י'לרם מיהא שב בידיעתו הוא והא רבא אמר דכולי עלמא מומר לאכול חלב לא הוי מומר לרם אלא הכא באוכל נבלה לתאבון ונתחלף לו בשומן ואכלו קמ"פלגי מר סבר כ"כיון דלתאבון אכיל במויד מומר הוא ומו"ם כיון דאילו אשכח דהיתרא לא אבל דאיסורא לאו מומר הוא תנו רבנן י"אכל חלב והו מומר ואיזהו מומר אמר מר אכל חלב והו מומר ואיזהו מומר אוכל נבילות כו' מאי קאמר אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ה"ק י"אכל חלב לתאבון הרי זה מומר להכעיס הרי זה יצדוקי ואיזהו מומר דבסתמו צדוקי הוי אומר אוכל יגבילה וטריפה שקצים ורמשים ושתה יין נסך רבי יוסי ברכי יהודה אומר יאף הלושב כלאים מאי בינייהו איכא אפיהו כלאים דרבנן מר סבר דאורייתא הוי מומר דאדיל אורי בייניהו א"ר ה'מונא מומר דרמפרסא אסוריה אפי' בדרבנן הוי מומר ספליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר לתאבון מומר להכעיס צדוקי וחד אמר להכעיס נמי מומר אלא איזהו צדוקי יכל העובד עבודת כוכבים מיתיבי אבל פרעוש אחד או יתוש אחד ה"ז מומר והא הכא דלהכעיס הוא וקא קרי ליה מומר התם דאמר אטעום טעם דאיסורא: ואיזהו נשיא זה מלך כו': ⁽⁶⁾ תנו רבנן נשיא יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב ת"ל ⁽³⁾ מכל מצות ה' אלהיו ולהלן הוא אומר ⁽⁴⁾ למען ילמד ליראה את ה' אלהיו

כהן משיח פרק שלישי הוריות

יא.

קרבן ידיה דכשהוא הדיט מביא כצנה או שעירה והשטא כי נתמנה משיח מביא פר ונשיא מביא שעיר: **אכל כהא**. כי נודע לו על ספק נודע לו משנתמנה דספק חלב אכל: **דלא אישטני קרבן ידיה**. דעל ספק חטאת קבועה צין כשהוא הדיט וצין כשהוא נשיא מביא אשס

תלי. מיקו: **מעם הארץ**. מביא קרבן ולא כל עס הארץ: **פרט למומר** ⁽²⁾. שאין מקבלין מידו: **אלה הכא באוכל נבילה נלמאון**. דכי אין לו צפר דהיתרא אוכל חלב ונבלה ונתחלף לו לזה חלב בשומן ואכלו דקבור דשומן הוא קא מיפלגי ולכשנודע לו דחלב הוא רוצה להקריב קרבן מ"ק סגר כיון דלמאנן אכיל צמזד מומר הוא ואין מקבלין מידו ור"ש צד יוסי סגר כיון דצמזד אי משכח היתרא לא אכיל איסורא שב מיעדיעה קרינא ציה ולא מומר הוא ומקבלין מידו: קמ"י אכל חלב שמוטא וז מומר והדר מני איזהו מומר מאי קאמר: **לנעניע**. דלמי ליה היתרא ואכיל איסורא: **כרי וז דלוקי** ⁽²⁾. ⁽²⁾ וטעיטמו לעבודת כוכבים: **אוכל נבילה וטריפה שקצים ורמשים** **ושפס יין נסך**. והאילו והני אוכלין הוו דברים שהנפס קאצ צהס ודאי להכעיס הוא עושה וסתמו ⁽²⁾ רע הוא: **ר' יוסי צד רבי יהודה אומר אף הלושב נלא"ס**.

לרבי יוסי צד רבי יהודה כיון דלאמר מ"ק אכל חלב הרי זה מומר מה לי אוכל חלב מה לי לובש כלאים אידי ואידי דלוריינא וואסור: מ"ק סגר כלאים דלוריינא דומיא דחלב הוי מומר דהיינו ארוז ציה חוט של חלץ וחוט של פשמים יחד על פני כול: **ור' יוסי סגר אף הלושב נמי כלאים דרבנן הוי מומר דהיינו או שוע או טווי או דברי מפרשי רבנן שעטנו שוע טווי וזו כדאמרין במסכת מ"ה (דף סא:):** ורבנן גזור צמד מנייהו. שוע שמננך כחמת צו שמי תכיסות נח שאלוץ אפי' חוט אחד של צמר צבגד פשתן או חוט אחד של פשתן צבגד צמר דכולהו אסור מדרבנן: **חד אמר**. האוכל חלב ונבילה לתאנן הרי זה מומר: **לנעניע**. דלית ליה היתרא ואפי' הני אכיל איסורא דלוקי הוא ⁽²⁾: **אלס פרעוש או יתוש הרי זה מומר**. דהכא ודאי להכעיס קא עציד דלאו מדי דבר מיכל הוא וקמ"י הרי זה מומר ואינו דלוקי: **וקשיא למאן דלאמר להכעיס דלוקי הוא**: לעולם אימא לך להכעיס דלוקי הוא והכא היינו טעמא דהוי מומר ולא הוי דלוקי משום דקאמר דלוקי למעטעם טעמא דאיסורא שמאצ לעטוס דבר אסור ולא להכעיס קא עציד: **מה**

שוע ואינו טווי וארזו דמרדאורייתא לא הוה כלאים עד שיהא שוע כל אחד לבד וטווי כל אחד לבד שוה ואינו אורזו יחד. כפ"ית ועיקר ⁽²⁾ ח"ד יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב ת"ל מכל מצות ה' אלהיו ולהלן הוא אומר למען ילמד ליראה את ה' אלהיו. הך ביייתא מפרשה למתניתין דקמ"י איזהו נשיא זה מלך הנאמר מכל מצות ה' (ואליהן) שאין חייב אלא ה' אלהיו. דלא תימא ממשמעות קרא דקמ"ל דלא טרובא קראי כתיבי ה' אלהיו ה' אלהיך דהיינו ביישוב במשע. אלא מגוריה שוה דפרשת מלך קרידשי:

עין משפט

י א ב מיי פטיו סס הלכה
י א ב מיי פטיו סס הל' ח ודלא כריי פ"ט:
י ב ר מיי סס הלכה ז:
י ג ה מיי פטיו סס הלכה י:
יד ו ז ח מיי סס פ"ג הלכה ז ופקד ג מהל' מעשה קצנתה הל' ד:
ז ט י כ ל מיי פ"ד מהל' רוצח הלכה י סמך לאון קמט טושיע מ"מ ס' מהס פטיוף ה וטור שיע יו"ד ס' קמט פטיוף ג:

תורה אור השלם

- ⁽¹⁾ וקרבן מול בני עמון אל תצאם ואל תתגר בם כי לא אתן מארץ בני עמון לך יי וישה כי לבני עוט נחתיה קרשה:
דברים ב יט
- ⁽²⁾ ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יי אשר לא תעשינה ואשם:
ויקרא ד כ
- ⁽³⁾ אשר נשיא תחטא וישה אחת מכל מצות יי אלקיך אשר לא תעשינה בשגגה ואשם:
ויקרא ד כ
- ⁽⁴⁾ וקחתי עמו וקרא בו כל ימי חיוני למען ילמדו ליראה את יי אלקיו לשמור את כל דברי ותורה וצוהת ואת החקים והאלה לעשותם:
דברים יז יט

מוסף רש"י

הוא"צ ונדרת. הקרבן כשהסיר דמו, דלון מקבלין קרבן מן השומרים כמחלם מעט הארץ פרט למומר (מסדרין מ), **מעם הארץ**. מעט ולא כל עס, וגבי חטאת כתיב שגג על הסוג (חולין ה), **פרט** דאסור, דלמי ממאס קרבן על שגגה דלון מקבלין ממנו (וע"ר ב.), ר"ש בר יוסי אומר. ממאן חטא אפי' אשר לא תעשינה בשגגה ואשם. וממאן ופגמא הוה לו וחסא ואשס הוא אסור שפטים אס היה יודע שהוא אסור ופגמא הוה לו וחסא ואשס הוא אסור שפטים אשילו דמי לא עשה אלא כעגנה שפס ואשס (ויחא א'), השב בידיעתו. הסוג ונבל מתמחה ואין עובר אס היה יודע שהוא אסור, וממ"כ גרם יחשב, שגס הוה יודע שהוא אכל היה יודע ומטעל מעבידו ז' (חולין ה), דאמאון, כשאין להם צמר, אלא אלו חושקי ליתא אסור הסגר למען לנתיב היתר ונלמא אסור ולא עושין כן זה לנעניע (ע"י סו:).

רבינו חננאל

ויורד יהיה למשיח ונשיא כינאצ בןן דברי ר' יוסי הגלילי, רבי עקיבא אומר נשיא חייב בכלן חזין משמיעת הקול שהמלך אכל מציד בדרפוש לו. בדרפוש בסנהדרין, וטעימיה דר' עקיבא במשיח מפרש במתנייה: מאי עטמא דר' יוסי הגלילי, פירוש בנשיא. אומר רב המנונא אומר קרא גבי שמיעת קול ובטוי שפטים וטומאת מקדש וקדושו. והיה כי יאשם לאחת מאלה, כל שיטנו באחת כלומר דמצווה על כל אחת ואחת ישנו (בבבלין) (בבבלין) נשיא והואיל ואינו בשמיעת הקול אנו באחרות. ודחינן אימא מתחייב באחת אצ"מ שאינו מתחייב בבבלין אלא טעמא דר' יוסי הגלילי מהא. דהמאי ר' ירמיה אומר נאמר ואם לא תנזי ידו ונאמר ואם לא תשיג ידו. מי שבאין לידו עניות ועשירות בנשיא הוא אומר מכל מצות:

(והשאר חסר חבל על דאבדין)

תוספות הרא"ש (המשך)

שאין הגוף נהנה ודאי מין הוא. הרמ"ה דיל ט: רבי יהודה אומר אף (על הכלאים) (והלובש כלאים) פרש"י ז"ל דארישא קאי ואמר אף הלושב כלאים כמו אצל חלב. והרמ"ה ז"ל פירש דאיסיפא קאי (דהלושב כלאים בסתמא הוי מין כיון דלית ביה חטא הניא ספי ממשאר בגדים ומסתברא כפרש"י זיל): כלאים דרבנן כגון לבוים שבו כלאים אורזו יחד. כפ"ית ועיקר ⁽²⁾ ח"ד יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב ת"ל מכל מצות ה' אלהיו ולהלן הוא אומר למען ילמד ליראה את ה' אלהיו. הך ביייתא מפרשה למתניתין דקמ"י איזהו נשיא זה מלך הנאמר מכל מצות ה' (ואליהן) שאין חייב אלא ה' אלהיו. דלא תימא ממשמעות קרא דקמ"ל דלא טרובא קראי כתיבי ה' אלהיו ה' אלהיך דהיינו ביישוב במשע. אלא מגוריה שוה דפרשת מלך קרידשי: